

Foaiia

românească

Vineri
1 octombrie
1999

Anul II
Nr. 39

(Serie nouă)

Săptăminal al românilor din Ungaria ❖ Fondat în 1951 ❖ 8 pagini ❖ 20 forinți

Într-o zi de septembrie

Vizită în comuna Crîstor

Fie vorba despre o localitate mai mică sau mai mare, aprecierea acesteia se poate face din mai multe puncte de vedere, după diferite criterii. Nu e totuna ce fel de condiții determină situația localnicilor, cum se desfășoară viața lor zilnică. În caz că luăm rînd pe rînd așezările populate și de oameni de naționalitate română, se constată că bugetul local e din ce în ce mai restrîns. Tocmai din cauza aceasta, funcționarii autoguvernaților se plîng că oricît ar dori schimbări spectaculoase, ele nu se pot realiza de la o zi la alta. Singura posibilitate e ca să se folosească de înaintarea concursurilor publicate pentru a obține fonduri suplimentare, mai ales dacă localitățile respective sînt și-ntr-o situație marginalizată. Pretutindeni scopul primordial este: măcar menținerea nivelului de trai, iar în cel mai bun caz, îmbunătățirea condițiilor de viață. Despre comuna bichișeană Crîstor am relatat cu ani în urmă. Tocmai acesta era motivul deplasării recente în această localitate, unde puținii români, precum am aflat, nu prea mai vorbesc limba.

La Primărie am fost primită cu cordialitate deosebită de primarul (din 1983) Mihai Nagy, de la care am dorit să aflu în general despre succesele, problemele, realizările, planurile mai importante. De la bun început am fost informată că resursele financiare sînt reduse, tocmai din acest motiv continuă gospodărirea cît mai chibzuită și rațională. Pentru prosperarea comunei se depun eforturi uriașe: pentru situația servirii publice, a rețelei sociale, a culturalizării generale a maselor, a infrastructurii etc.

– Comuna noastră este compusă din trei părți: Kisnyék, Varsányhely și Crîstor, cu 1987 de locuitori în total, dintre care douăzeci la sută trăiesc în cele două cartiere de la periferie. Conducerea noastră nu este într-o situație ușoară, mai ales că aproape toți locuitorii se confruntă, se zbat cu greutăți existențiale zilnice. Din păcate, efectivul locuitorilor scade treptat din anii '60 și încetul cu încetul satul e părăsit de tineret. Ceea ce ne „doare” mult e că ne părăsesc mai ales acei tineri care sînt specialiști, oameni calificați, cu diplome. Cauza principală e că posibilitățile de muncă nu sînt satisfăcătoare. Mulți și-au pierdut locurile de muncă, iar naveta în localitățile din împrejurimi nu mai e rentabilă, cheltuielile de transport fiind mari.

– Ați amintit că localitatea e periclitată de șomaj...

– Comuna are profil agrar. Dar, ce să zic?! Pămînturile sînt de calitate cam slabă, astfel nu prea se poate cultiva rentabil. Rămîn îndeletnicirile casnice – creșterea animalelor, dar ca în toată țara, aceasta nu mai e rentabilă... Ceea ce e deocamdată atractiv, este îndoparea giștelor, de care se ocupă aproximativ treizeci de familii. Această preocupare nu necesită mari investiții. În schimb, nu se poate explica de ce, în comparație cu micherechenii, crîstorenii nu cultivă trufandale...

Cam 25 la sută a consătenilor de vîrstă activă sînt înregistrați ca șomeri. Dar aceasta este numai statistica, ceea ce înseamnă că în realitate numărul e probabil și mai mare. După desființarea mai multor unități economice ne pare bine că aici

cît privește culturalizarea generală: în mod regretabil nu avem o clădire pentru un cămin cultural. În sala mare de la fosta „casă de partid” încap vreo două sute de oameni. Din păcate, nici scenă nu avem. O nouă investiție precum se prevede ar pre-

ocupat deocamdată cu o suplinitoare din localitatea învecinată Okány. Tot aici aș aminti clubul vîrstnicilor, care funcționează zilnic și e frecventat de douăzeci de pensionari.

– Aveți o infrastructură lăudabilă. Mai aveți planuri pentru prosperarea din viitor?

– Cu ani în urmă s-a putut realiza rețeaua și introducerea gazului metan în locuințe (cu excepția coloniei Kisnyék, unde distanța e mare, și ar necesita în plus zece milioane de forinți, ceea ce pînă acum nu s-a putut rezolva. Comuna este integral racordată la circuitul telefonic național crosbar, toate drumurile sînt asfaltate, rețeaua de apă potabilă s-a realizat în toate cele trei părți ale comunei, la fel și canalizarea apei de infiltrație. Dar canalizarea apei de dejecție nu s-a făcut încă. Comuna fiind întinsă și șoseaua, deci strada principală are mai multe curbe bruști (și avînd o circulație mare), pentru prevenirea accidentelor am construit drumul pentru cicliști, care trebuie continuat în viitor... Prosperarea comunei aș dori-o și prin intermediul Asociației de Dezvoltarea Regiunilor Mici din județul Bichiș, al cărei președinte sînt tocmai eu.

– Cum ați caracteriza localitatea din aspectul că e populată și de români?

– Din punct de vedere al componenței populației, aici trăiesc oameni care aparțin de cinci confesiuni: reformată, ortodoxă română, baptistă, romano-catolică, evanghelică. Cîndva, îmi amintesc foarte bine, că s-a predat limba română la școala locală (în formă de cerc de limbă) de profesorul Mihai Ianc, care mi-a fost și diriginte. Fiindcă mi-a fost profesor preferat, m-am înscris și eu la ocupațiile de română. Pe vremuri cei vîrstnici vorbeau mai bine românește decît limba maghiară, iar părintele Mișcuția a slujit peste cincizeci de ani la capela din centru. Noi sprijinim atît moral, cît și financiar toate minoritățile și religiile, dar de oameni depinde, cum își păstrează credința, neamul, limba, tradițiile... Și eu am doi vecini de origine română, dar nu prea aud că se vorbește limba, ceea ce cred că îngreunează menținerea identității. Nu știu care sînt cauzele, că pe parcurs s-a pierdut atît de mult din ceea ce cîndva exista în mod firesc. În orice caz, conducerea locală primește pozitiv orice inițiativă de revitalizare a românismului local. În această ordine de idei ne-am bucurat mult și de vizita episcopului Sofronie Drincec și Timotei Sevcicu (cu ani în urmă). Deocamdată, precum văd, singurul loc unde se mai întrunesc românii și se mai vorbește românește este capela. Aici oficiază slujbele preotul Alexandru Șereș din Chitighaz. Sperăm că românii din loc vor reuși în viitor să-și recupereze pierderile din domeniul valorilor de naționalitate, care azi sînt pe calea pierzării. Depinde numai și numai de ei înșiși...

– La fel sperăm și noi, și vă mulțumim pentru interviu domnule primar!

– E. Bányai –

funcționează un atelier metalurgic unde sînt angajați cincizeci de oameni, iar la cusătorie 12 femei. La instituțiile Primăriei lucrează cam șaptezeci de inși, iar la celelalte instituții din comună mai au muncă vreo 85 de oameni. Ceilalți trăiesc din pensii mici, își tînguiesc traiul de la o zi la alta, prin ajutoare sociale, pe cît e posibil.

tinde 15 milioane de forinți, conform proiectului pregătit...

Cu domeniul sportiv ne putem lăuda mai mult, fiindcă tineretul e atras din plin de această ramură. Problema e că, tot din cauze financiare, nu avem hală sportivă. Așadar sportivii folosesc sala de gimnastică a școlii și terenurile acesteia. Ne

– Care e situația cu deservirea populației ei?

– Conform posibilităților, zic, că nu avem de ce să ne plîngem. Încercăm să satisfacem exigențele tuturor generațiilor. Activitatea instructiv-educativă din școală și grădinițe e mulțumitoare atît din punct de vedere personal cît și material, tehnic.

mîndrim cu cele trei echipe – de fotbal, handbal (femei), popice – care contribuie la ridicarea „re numelui” comunei noastre.

Deservirea igienico-sanitară e asigurată: avem specialiști corespunzători (medic de familie, stomatolog), ocrotirea mamei și a copilului, la fel e permanentă. Am mai avea nevoie de o soră de ocrotire, postul e

La 2 octombrie în Parlament

Înmânarea mandatelor pentru membrii A.Ț.R.U.

Ședința din 18 septembrie a electorilor de minoritate română, care s-a încheiat, în fine, cu succes, și ca atare a dus la înființarea **Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria**. În Adunarea generală, cel mai suprem for al A.Ț.R.U. au fost aleși 53 de membri. Încă în aceeași zi s-a ales și un **Corp operativ** în competența căruia intră pregătirea documentelor pentru următoarea ședință, deja ordinară.

După pregătirea documentelor necesare – propunere pentru modificarea Statutului de funcționare, a structurii, etc. – corpul operativ s-a întrunit, într-o ședință de lucru, în ziua de 28 septembrie, ziua încheierii ediției săptămânalului nostru.

După cum am aflat de la **Traian Cresta**, fostul președinte al Uniunii Autoguvernării Românești din Ungaria și conducătorul Corpului operativ al A.Ț.R.U., cei 53 de membri aleși în Adunarea generală vor primi mandatele de acreditare în ziua de 2 octombrie, ora 12, în Parlamentul Ungariei, într-un cadru festiv.

În aceeași zi, tot la Budapesta, va fi convocată

și noua ședință a Adunării generale a A.Ț.R.U. cu următoarea ordine de zi:

– înaintarea propunerii privind desființarea Uniunii Autoguvernării Românești din Ungaria;
– dezbateră noului Statut de funcționare a A.Ț.R.U.;

– alegerea deținătorilor de funcții (președinte, vicepreședinte, cabinet prezidențial, Prezidiu și comisii de lucru).

La întrebarea de ce e atât de urgent convocarea Adunării generale imediat după preluarea mandatelor de acreditare, în plus la Budapesta și nu la Giula unde s-a înființat de altfel A.Ț.R.U., Traian Cresta a declarat: dat fiind că, autoguvernarea pe țară este finanțată proporțional cu timpul de funcționare, o amânare de o lună ar însemna pierderea unui fond financiar de peste 2,5 milioane forinți, sumă considerabilă pentru minoritatea română din Ungaria, pe de o parte, iar pe de altă parte pentru că sîntem într-o lipsă de timp, deoarece pînă la dezbateră și aprobarea bugetului de stat pe anul 2000 și Autoguvernarea noastră trebuie să aibă conducători legitimi.

– km –

Personajul principal

În fine, la sfîrșitul săptămîinii trecute, în cadrul Adunării generale a electorilor români, a putut fi înființată Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria.

După ce alegerile din toamna trecută au adus un nou raport de forțe pe linie românească, acest dezechilibru a avut consecințe neașteptate asupra întregii comunități a românilor din Ungaria. Un grup minoritar, care și-a zis românesc, împreună cu reprezentanții unor organizații și asociații înființate la repezeală, tot sub stindard de naționalitate, a reușit să cîștige majoritatea mandatelor românești din Capitală, strecurîndu-se în acest fel în rîndul românimii autohtone. Mai mult chiar: cu patru ani în urmă, unul dintre liderii noilor electori fusese încă reprezentant de frunte al romilor, respectiv al autoguvernării romilor din Budapesta. Acum, după patru ani, s-a expus ca apărător al intereselor românești, rîvnind chiar la un rol conducător în noul organ suprem. Fiindcă nu putea fi vorba despre un compromis în acest sens, iată, grupul neromân a boicotat formarea organului suprem, fiind ratată în acest fel posibilitatea înființării autoguvernării pe țară. Blamajul politic a deprimat întreaga opinie publică românească din Ungaria. Ratarea i-a stupefiat chiar și pe dregătorii forurilor centrale, care au moșit la elaborarea Legii privind Drepturile Minorităților Naționale și Etnice și nici România nu a rămas indiferentă față de acest rezultat penibil. Ca atare, au fost căutate soluții de remediere prin modificarea legii. Votată de Parlament, modificarea legii aduce o înlesnire esențială: pentru constituirea autoguvernării pe țară este suficientă o simplă majoritate de voturi. Cu acest privilegiu, așadar, s-a asigurat românilor din Ungaria posibilitatea înființării autoguvernării. Deci – și acum revin la simbăta trecută – o simplă majoritate de voturi la ședința constitutivă a făcut posibilă înființarea Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria.

În ziua respectivă eu eram la Giula, așadar, seara am așteptat cu nerăbdare știrile la radio și televizor. Și atunci am rămas uimită: la toate posturile, pe toate canalele l-am auzit declarîndu-se pe electorul budapestan, care cu patru ani în urmă fusese liderul romilor din Budapesta. Iar în toate declarațiile făcute și-a exprimat satisfacția cum că, iată, în fine, cu ajutorul lor, al grupului amintit al electorilor budapeșteni a reușit formarea organului suprem. Și, fireș-

te, această reușită este meritul lor, al aceluia grup în Budapesta, care a depus toate eforturile, a mobilizat toate forțele, etc. etc. Și niciunul dintre jurnaliști nu l-a dezmințit, nimeni nu și-a dat seama (sau pur și simplu nu și-a luat osteneala) că nu de bunăvoința sau de generozitatea aceluia grup a depins formarea autoguvernării. Pe deasupra chiar, liderul a lăsat impresia unei mari împăciurii, accentuînd într-una acea mîna dreaptă a împăcării, cînd, în fond, era vorba de cu totul altceva. Iar fiind întrebat cum se poate ca acum, după patru ani, nu mai apără interesele romilor, liderul s-a declarat cum că: cu patru ani în urmă a considerat primordială activitatea sa pe linia etniei romilor, dar acum și-a dat seama că are multe de făcut pentru propășirea românilor din Capitală, de aici această „schimbare la față”. Cu alte cuvinte, cine vrea, își poate schimba identitatea, spiritul de apartenență după plac – sau după interese.

O altă remarcă: din partea românilor autohtoni, din partea acelor activiști, care decenii la rînd se străduiesc, militează și muncesc pentru propășirea spirituală, pentru dezvoltarea limbii, culturii și învățămîntului românesc din Ungaria – nici unul nu a fost solicitat să-și spună părerea. Nimeni dintre personalitățile proeminente ale intelectualității românești, nimeni dintre activiștii veterani români nu a fost nici întreat, nici interviuat. Nu. Un singur elector a fost solicitat să se declare. Și tocmai acela, a cărui atitudine morală este mai mult ca discutabilă. Iar în acest fel, tocmai acela a devenit personajul principal prin undele de radio și pe micul ecran, care nu ar fi fost nici în drept, nici în competență de cauză.

Mă întreb: e chiar atât de concludentă părerea acestui elector, care cu patru ani în urmă apăruse cu totul alte interese, o cu totul altă etnie, o cu totul altă spiritualitate? Dar, aș putea formula întrebarea și în alt fel: oare e cu puțință ca cineva să se expună trup și suflet pentru propășirea unei naționalități sau etniei numai pentru o singură perioadă legislativă schimbînd apoi, după patru ani, convingeri, atitudini morale (?), priorități, ca să nu le zicem interese, în favoarea altui grup – ca hainele ieșite din modă?

Nu fac atac la persoană. Mă ofensează pur și simplu o atitudine imorală, permisă, tolerată de lege și dată publicității tocmai prin medii.

Edda Illyés

O nouă rundă de subvenționare

Tematică:
Programe culturale și păstrarea tradițiilor

Autoguvernarea minoritară română din Chitighaz	
– Ziua ecumenică culturală	50.000 ft.
Casa de Cultură din Micherechi	
– sărbătorirea celor 50 de ani de la înființarea echipei culturale a școlii generale	100.000 ft.
Asociația Românilor din Micherechi	
– serată folclorică în amintirea lui Gheorghe Nistor	60.000 ft.
Autoguvernarea minoritară română din cartierul V al Capitalei	
– concert de colinde cu ocazia sărbătorilor de Crăciun	70.000 ft.
Societatea Culturală a Românilor din Budapesta	
– programe și întreceri de Crăciun pentru copii	60.000 ft.
Autoguvernarea minoritară română din cartierul II al Capitalei	
– reînvierea unor tradiții de Crăciun	40.000 ft.
Școala generală din Micherechi	
– realizarea săptămîinii limbii materne	70.000 ft.
Grădinița română din Chitighaz	
– păstrarea tradițiilor în educația preșcolară	80.000 ft.
Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria	
– expoziția artiștilor români din Ungaria	80.000 ft.
Autoguvernarea minoritară română din Giula	
– sărbătoare de Sfîntul Nicolae	70.000 ft.
Asociația Culturală a Românilor din Chitighaz	
– reînvierea colindatului	80.000 ft.
Autoguvernarea minoritară română din cartierul VII al Capitalei	
– obiceiuri de Crăciun la românii din Ungaria	70.000 ft.
Corul „Pro Musica” din Giula	
– concerte de Crăciun	120.000 ft.
În total:	950.000 ft.

Tematică:
Organizarea unor tabere de specialitate pentru tineretul de minoritate

Asociația Pentru Micherechi	
– excursie de studii în România	170.000 ft.
Școala generală din Săcal	
– relații de înfrățire cu școli din țara-mamă	120.000 ft.
În total:	290.000 ft.

Tematică:
Activitate editorială

Editura „NOI”	
– Calendarul românesc 2000	1.000.000 ft.

Tematică:
Instruirea cadrelor din viața publică și minoritară (etapa a II-a)

Casa de Cultură și Biblioteca din Jaca	
– curs de perfecționare pentru bibliotecarii români din județele Hajdú-Bihar și Bichiş	100.000 ft.
Autoguvernarea minoritară română din Seghedin	
– curs de perfecționare	200.000 ft.
În total:	300.000 ft.

Tematică:
Activitatea legată de viața religioasă a comunităților, practică în limba maternă

Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria	
– serbarea hramului catedralei	100.000 ft.

Subvenția programelor românești în 1999

Tematica concursurilor:	
Programe culturale și de păstrarea tradițiilor	5.218.000 ft.
Mass-media regională și locală în limba maternă a minorităților	348.000 ft.
Programe științifice și cercetări din viața minorităților	2.765.000 ft.
Programe instructive pentru copii și organizarea unor tabere de tineret	1.780.000 ft.
Instruirea cadrelor din viața publică și minoritară	797.500 ft.
Activitate legată de viața religioasă a minorităților	681.514 ft.
Activitate editorială	2.916.000 ft.
În total:	14.506.014 ft.

(În anul 1998 10.146.320 ft.)

Presă în limba maternă a minorităților	
Foia românească (în anul 1998: 16.208.000 ft.)	22.471.000 ft.
Calendarul românesc (în anul 1998: 800.000 ft.)	1.000.000 ft.

În anul 1999 concursurile organizațiilor românești au cîștigat în total: 39.657.014 ft., față de anul 1998 cînd numai programele au fost sprijinite cu 27.859.000 ft.

Două vise împlinite într-o viață: predarea și vindecarea

„De când am început să mă gândesc serios în ce direcție aș dori să-mi continui studiile, adică în care domeniu mi-ar plăcea să lucrez, mi-am dorit două lucruri: să fiu neapărat aproape de copii și să predau.” — a început să-mi povestească Edina Gombos, tânăra originară din Micherechi.

„Am fost atrasă de filmele, de reportajele care se ocupau cu copii infirmi, handicapați, deci cu o anumită deficiență fizică sau psihică, în care se căutau posibilitățile și șansele pedagogiei, pedagogiei de a găsi soluțiile de vindecare a acestor copii. Această cale este o misiune minunată, apropiată de sufletul unei femei și necesită sentimente adevărate de mamă.

Viața mea a luat o cotitură care m-a îndreptat în această direcție și mi-a dăruit tocmai împlinirea acestui vis.”

Cum a ajuns Edina Gombos pînă aici? Tânăra, care locuiește la Giula, după absolvirea Liceului românesc „N. Bălcescu” din Giula și-a început studiile la Universitatea „Eötvös Loránd” din Budapesta, secția: limba română și limba japoneză. După doi ani și-a modificat a doua specialitate, începînd cursurile de pedagogie medicală. Aici și-a însușit cunoștințe legate de logopedie și pedagogie origofrenă (care se ocupă cu infirmi mintali).

Terminîndu-și studiile, devine profesoară la postul ei liceu, iar după un scurt timp, colaboratoare la Institutul Pedagogic din Giula, unde este angajată și azi.

Din acest an a început frecventarea unui curs la Budapesta pentru o nouă specializare de pedagogie, care se ocupă cu defectele copiilor la însușirea cunoștințelor de matematică (discalculia).

Am întîlnit-o pe Edina la Grădinița de copii din strada Galamb din Giula printre copilașii grupei românești.

— Sînt aici pentru a verifica modul de vorbire a copiilor din grupele mari. În toamna aceasta am consultat cam 400-500 de copii din grădinițe și din clasele întîi de la școlile generale din Giula și Gyulavári. Am întîlnit cam 150 de copilași care au defecte de vorbire mai mici sau mai mari. Urmează selectarea și gruparea acestora, după care, pentru unii dintre ei, vom propune ocupații. Apoi, ca pedagog cu specialitatea logopedie, voi încerca să corectez defectele grave de vorbire ale acestor copii.

— Ai amintit un număr de copii necrezut de mare care au defecte de vorbire! Cîți specialiști se pot ocupa cu acești copii?

— Insuficienți, fiindcă Primăria nu dispune de fonduri pentru a angaja mai mulți specialiști. Munca noastră o îngreunează

și faptul că rezultatele noastre sînt evidente numai dacă lucrăm cu copiii în grupe mici de 4-5. În schimb, teritoriul meu educativ cuprinde instituțiile de învățămînt din Giula și Gyulavári. Ușor de imaginat cît de dificilă a fost selectarea, cum ne-a durut inima pentru acei copii, pe care a trebuit să-i refuzăm, fiindcă sînt alții care au nevoie și mai mare de educația noastră de specialitate. Însă pentru ei ținem săptămînal ore de consultație, unde totuși îi aju-

tăm în limita timpului. În general, corectarea acestor defecte de vorbire necesită ocupații pe timp de un an.

— Am citit undeva că în Ungaria 30-40 la sută dintre elevi suferă de defecte de citire (dislexia) — dintre care numai un procentaj redus provine din defecte de gen medical. Majoritatea provin din cele 14 metode (inadecvate) de citire accelerată, care nu corespund nici regulilor gramaticale, nici structurii limbii maghiare. Deci 10-15 la sută a acestor copii sînt nevoiți să participe la treningurile pedagogilor de logopedie și ale psihologilor, fiindcă în multe cazuri printre motive se însiră cîte-o traumă psihică, care cere o instruire mai complexă.

Care sînt acele semne denunțatoare care trebuie să atragă atenția părinților sau a educatoarelor pentru a evita urmările grave de la școală?

— Pînă la vîrsta de trei ani, fiecare copil trebuie să învețe să vorbească, iar pînă în grupa mare trebuie să știe să vorbească cu pronunțare corectă și clară. Să fim atenți dacă copilul nu deosebește laturile sîng-

dreapta, dacă amestecă, încurcă sunetele, dacă e peltic (și aici e vorba de pronunțarea necorectă a oricărui sunet), dacă nu știe să se concentreze la un anumit lucru. Dacă observăm orice în neregulă, să se solicite imediat ajutorul institutului nostru. Țin să atrag atenția că în cazul copiilor cărora noi le propunem oficial ajutorul nostru, ocupațiile sînt gratuite.

— Cum acceptă părinții că copilul lor are nevoie de ajutorul specialiștilor?

— În general, ei se bucură că pot primi ajutor special, alții se cam supără, spunîndu-ne uneori indignați că: „Eu nu am observat nici o deficiență în vorbirea copilului”. Și în multe cazuri, fără asentimentul părinților, nu putem face absolut nimic. Mulți renunță la ocupațiile noastre de teamă ori nesiguranță, alții fiindcă nu pot rezolva transportarea copiilor și, din păcate, în unele cazuri grave, poate numai cu mulți ani mai tîrziu va reieși că de ex., tînrul e incapabil de a însuși o limbă străină (disgrafie).

— Am discutat despre comportarea părinților. Dar să vorbim și despre copii: cum acceptă ei situația că sînt „problematici”?

— Ei acceptă repede să „învețe” cu noi, dar în mare parte depinde de felul cum sînt pregătiți de părinți pentru această situație, dacă la ocupații reușim să creăm o atmosferă prietenească introducînd metode bazate pe joc și, nu în ultimul rînd, are un rol deosebit sensibilitatea copilului. Părinții ne pot ajuta foarte mult prin exercițiile de acasă și mai ales îndemnîndu-și copiii să vor-

bească corect. Căci vorbirea, pronunțarea clară este obligatorie nu numai la ocupațiile de logopedie, ci și acasă, oriunde și oricînd.

Mie îmi place nespun de mult să mă ocup și să ajut acești copii și cred că fără rezerve simt și ei dragostea mea necondiționată față de ei.

— Edina, pe cine te poți baza la Institutul Pedagogic?

— În primul rînd, am o colegă, pe Eva Székely, care lucrează la institut de peste 20 de ani. Ea e o specialistă foarte bună. Mi-a fost și profesoară îndrumătoare, la care mi-am făcut chiar practica de specialitate. Cu dînsa pot discuta orice problemă, îi pot cere orice sfat. Mă ajută foarte mult. Dar, munca mea este apreciată în general, colegile au încredere deplină în pregătirea mea. Primesc regulat reflecții, semnificative privitoare la munca mea. Îmi place să lucrez aici, deși, deocamdată, doar ca specialistă de logopedie.

— Dar, precum am aflat, lucrezi și altunde?

— Predau la școala specializată din Giula unde mă ocup cu copii ușor handicapați. Și, neputîndu-mă despărți de linia românească, de tot ceea ce înseamnă pentru mine „rădăcinile”, m-am angajat să predau limba română în cadrul Școlii de limbi Lingva...

— Aș încheia cu o întrebare de actualitate pentru acei părinți, ai căror copii au început acum școala generală. Ce le sfătuiește un pedagog de specialitate pentru prevenirea necazurilor? Cum să-și ajute copiii?

— Prin laudă și laudă! Să-i laudăm și pentru cel mai modest rezultat! Să ne bucurăm împreună cu ei! Să reacționăm imediat dacă îi supără ceva! Să le sesizăm vorbirea prin semne! Cînd sînt obosiți, să nu-i necăjim cu întrebări inutile! Să rămînem într-un contact permanent cu învățătoarea, ca să putem interveni dacă e cazul! Să ne concentrăm pe programele comune de divertisment! Să avem întotdeauna timp pentru ei! Atunci ne vor privi cu ochi senini, cum îi văd și eu, atunci cînd reușim să corectăm și să scăpăm de un defect de vorbire. În aceste clipe mă simt norocoasă că am putut deveni și eu una dintre personajele principale din filmele și reportajele din anii adolescenței, cînd simțeam o adîncă invidie față de acei pedagogi, care își consacrau viața pentru a ajuta acești copii, ca ei să devină copii și oameni la fel ca ceilalți, să-și recîștige mîndria pe care o merită oricare om!...

— anra —

Între 16-18 septembrie, Institutul Pedagogic Județean Bichiș a organizat un curs de perfecționare pe țară pentru educatoare.

Acest curs de perfecționare, cu caracterul unei conferințe, se integrează în șirul acestui nou mod de organizare și perfecționare, prin care toate județele organizează rînd pe rînd conferințe cu un mare număr de participanți. Această conferință din trecutul apropiat a găzduit la Giula peste 200 de educatoare, pedagogi din educația preșcolară.

Am vizitat-o pe Cornelia Taga Mihăiescu, conducătoarea Grădiniței de copii din strada Galamb din Giula, una dintre participantele la conferință, pentru a primi cîteva informații despre scopul acesteia, despre cele mai importante teme dezbătute în plen.

— În primul rînd, țin să amintesc că sarcina organizării a fost o cinste pentru Institutul Pedagogic din județul nostru. În această muncă și-a asumat o mare responsabilitate László Kincses, directorul Institutului, care a fost și unul dintre conferențieri.

În cele trei zile s-au abordat trei teme de actualitate:

O conferință pe țară

— probleme legate de introducerea programelor pedagogice locale întocmite de grădinițele de copii și intrate în vigoare cu începutul noului an școlar;

— în urma acestora: posibilitățile asigurării muncii instructiv-educative de calitate;

— formarea efectivului copiilor din învățămîntul preșcolar în perspectiva schimbărilor demografice.

Am putut urmări prelegeri ținute de conferențieri competenți din Győr, Szolnok, Budapesta și Békéscsaba.

O noutate în organizarea conferinței a fost că participanții nu au lucrat pe secții, ci notîndu-și întrebările pe două tablăte așezate în sala de conferință, care toate au fost discutate apoi în plen. Merită să accentuez cîteva întrebări importante, ridicate din partea participanților, cum ar fi cele legate de planurile, încercările de integrare a grădinițelor — comasarea grădinițelor. Pă-

rerea mea e că în unele cazuri, atît din punct de vedere pedagogic, cît și economic-financiar aceste comasări a două-trei grădinițe au consecințe pozitive. În cazul unui număr mai mare de instituții, centralizarea este discutabilă.

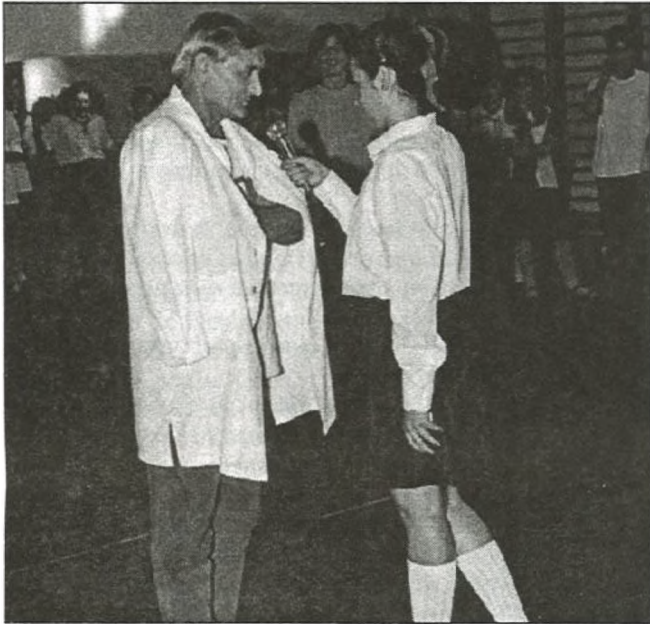
Tot atunci s-au auzit ecouri prin care unii au dat glas acelor idei, care tind spre a subordona grădinițele instituțiilor școlare, practică aplicată deja în unele regiuni ale țării. Și părerea mea este că nu e un lucru avantajos să se comaseze cele două instituții de învățămînt, fiindcă fiecare în parte are caracter special, cu totul diferit și sarcini cu totul altele. Grădinițele au valorile lor pedagogice specifice, și atît în cercurile pedagogice, cît și în cele politice trebuie să se ia în considerare, să se accepte că nu e totuna în viața și viitorul copiilor, cum își trăiesc cei 6-7 ani înaintea școlarizării. Această muncă cere o cu totul altă pregătire și activitate pedagogică, la fel de im-

portantă. S-au auzit plîngeri din partea unor colegi cum că în unele locuri se vorbește despre grădinițele de copii cam peiorativ: „aceea e doar o grădiniță”. Aceste constatări ne supără mult, fiindcă noi lucrăm, la fel, cu o mare responsabilitate și sensibilitate pentru binele copiilor, la fel ca pedagogii, cadrele didactice de la școli...

— Vă rog să ne mai vorbiți despre un singur lucru: cum au fost reprezentate grădinițele noastre de naționalitate la această conferință din septembrie?

— Au participat colege într-un număr considerabil din aproape toate grădinițele românești, dar mai ales de la Micherechi, Chitighaz, Bătania și Giula, deși trebuie să accentuez că participarea fiecărei educatoare s-a realizat prin achitarea unei taxe de participare (13 000 de forinți) în casa Institutului Pedagogic Județean. Dar pentru aceste cursuri de perfecționare fondurile necesare sînt asigurate, iar pentru educatoare, participarea contează în numărul celor 120 de ore de perfecționare obligatorii. Această conferință a însemnat pentru fiecare colegă 30 de ore, de așa-zise „puncte-credit”.

— A. R. —

La liceul românesc Balul bobocilor '99

La Liceul „N. Bălcescu” din Giula se organizează anual în mod tradițional acțiunea distractivă de „inaugurare” a elevilor înscriși în anul întâi.

În această toamnă, liceenii „mici” au fost sărbătoriți de cadre didactice, și de colegii de școală „mari” în ziua de 23 septembrie, în cadrul unui program bogat și variat, desfășurat într-o atmosferă familiară și veselă, în sala de gimnastică a instituției de învățământ.

Cei 20 de boboci ai clasei I/A – îndrumați de diriginta **Geraldina Németh Bagi** – și cei 24 din cealaltă clasă „începătoare” I/B – conduși de dirigintele **Nicolae Luțai** –, costumați conform ocaziei, și-au dat concursul în fața juriului și a publicului numeros, după indicațiile elevilor clasei a II-a (diriginta: **Maria Gurzău Czeglédi**).

Astfel la îndrumările elevului **Vasile Balogh**, bobocii s-au prezentat rînd pe rînd, recitînd, cîntînd, dansînd, participînd la probe vesele, de iscusință au distrat din plin „spectatorii”, care le-au răsplătit strădaniile cu aplauze meritate. Membrii juriului le-au recunoscut rezultatele obținute prin înmînarea unor mici atenții. De data aceasta, cîtorva elevi ai promoției noi li s-au oferit și premii nominale.

Ca în anii trecuți tinerii n-au scăpat nici de astă dată de jurămîntul „oficial”, rostit în genunchi, promițînd de toate în cor, cu voce tare, aplecîndu-se după fiecare punct (unsprezece la număr) în fața celor mari, care au întocmit șirul promisiunilor.

Programul propriu-zis – despre care „să vorbească” mai bine fotografiile – a continuat cu o posibilitate mai largă de a se cunoaște mai bine, de a se încadra în rîndul liceenilor: cu un bal, respectiv cu preferata discotecă, unde cu toții s-au simțit bine, petrecînd împreună clipe frumoase pline-pline cu voce bună și distracție plăcută.

– E. Bányai –

Mici campioni din Săcal

La începutul lunii septembrie, în tabăra de copii din Fonyóliget a fost organizată Cupa SZABAD FÖLD, organizată pentru echipe de fotbal compuse din băieți ai claselor 3-4 din școlile generale.

În finala Cupei, inițiată de Fundația Națională de Fotbal (după meciurile câștigate la

nivel local, județean și teritorial), a ajuns și echipa școlii din Săcal. Și spre marea bucurie a tuturor, tinerii fotbaliști din Săcal au și câștigat Cupa. Titlul de golgheter i-a fost conferit elevului **Petru Tripon**, iar titlul de cel mai bun jucător i-a fost acordat elevului **Alexandru Túri**, tot din Săcal.

E. Boncza

Diplome de excelență pentru doi români din Ungaria

A fost o joi după-masă când mi s-a făcut „sete” după o vorbă românească. Am deschis televizorul să vizionez programul Televiziunii Române București. Și ce mai program am aflat! Se transmitea în direct de la Craiova Festivalul cîntecului popular românesc „Maria Tănase”, ediția a XV-a. Și tocmai în momentul în care am intervenit în program, crainica festivalului a spus cam următoarele: *La fiecare ediție se acordă diplome de excelență pentru păstrarea tradițiilor din străbuni acelor români, care duc cîntecele și peste granițe.*

Prima diplomă a fost acordată pentru trei surori din Basarabia...

După programul cîntărețelor din Basarabia, crainica a continuat cu următoarele: *„În perioada celor 30 de ani de la înființarea acestui festival, au venit la noi români din multe țări, dar astăzi avem o premieră absolută: doi români din Ungaria. Să-i ascultați pe Gheorghe Bágy din Aletea și pe Gheorghe Pop din Micherechi”.*

I-am ascultat și eu. Și nu cred că ar fi avut mai mari emoții pe scenă, decât am avut eu, în fața micului ecran. M-a impresionat evoluția lor pe scenă, profesionalismul lor de cîntăreți, succesul avut în fața publicului din România. Am fost mîndră de ei și mi-a părut foarte rău că nu-i puteam suna imediat pe cunoscuții români, ca și ei să deschidă aparatul TV să vadă ceea ce văd eu...

...Vasile Papp m-a primit cu soția sa Florica în casa lor de pe strada principală din Micherechi, într-un cămin curat, ordonat, cu o atmosferă vie, unde pe lângă mobilierul modern m-a impresionat un „credenț” din străbuni, vopsit într-un galben deschis, ca o amintire păstrată din anii copilăriei.

– Laci, cum ai ajuns, împreună cu vestitul dansator aletean Gheorghe Bágy la acest festival?

– Am primit invitație din partea directorului Gheorghe Obrogea, organizatorului festivalului care a auzit despre mine, de pasiunea mea de cîntăreț prin intermediul maestrului coregraf Viorel Nistor. Iar deoarece s-a asigurat posibilitatea ca să participe chiar doi români din Ungaria, la propunerea sosită din partea Uniunii Autogovernărilor Românești din Ungaria, l-am sunat pe prietenul meu din Aletea să pornim noi doi.

– Ați „scris” istorie în viața comunității noastre, reprezentîndu-ne la un festival cu renume. Eu am avut norocul să vă ascult la programul de gală a festivalului. Să ne povestiți cîte ceva despre festival și despre programul vostru!

– Festivalul jubiliar s-a desfășurat între

7–9 septembrie a.c. Festivalul este într-adevăr un concurs înscris pentru soliști din România care încă nu au împlinit treizeci de ani. A fost un festival formidabil, ne-am simțit bine atît printre organizatori,

a fost cîntecul preferat al unchiului meu Vasile Papp, care a iubit nespuse de mult folclorul românesc. Am vrut să-l evoc și să-i cinstesc amintirea, închinîndu-i acest cîntec tocmai la debutul meu la un festival

Vasile Papp pe scena din Craiova

Gheorghe Bágy și Vasile Papp împreună cu crainica programului de gală și o participantă la festival

cît și printre participanți. Am întîlnit cîntăreți vestiți, cîntăreți care au participat la edițiile anterioare. Noi am petrecut două zile de neuitat printre participanți, evoluînd pe scenă de două ori. Prima dată am cîntat două cîntece: „Cît îi Banatul de mare...” și „Omule cu calul sur...”. La încheierea ediției am cîntat iarăși „Cît îi Banatul de mare...”.

– De ce ai ales tocmai acest cîntec?

– Mă leg de el emoțional, sentimental:

de mare însemnătate din străinătate. Soarta nu mi-ar fi putut rezerva o ocazie mai potrivită și demnă...

– Te-am cunoscut mai ales ca un însuflețit urmaș al tradițiilor de dansuri populare locale din Micherechi și nu prea am știut despre pasiunea ta față de cîntecul popular românesc, cum nici despre talentul tău indiscutabil de cîntăreț. De unde această dragoste care de pe acum a depășit hotarele unei simple pasiuni?

– Dragostea față de cîntecul și dansul românesc mi-a cucerit sufletul încă în copilărie, în cercul familiei și mă bucură gîndul că această tragere de inimă nu se va întrerupe cu mine, deoarece, la fel simt și copiii mei, Malvina, care are 12 ani și mai ales Laci, care acum a împlinit 7 ani și care a moștenit această pasiune: cîntă și dansează tot atît de pasionat și entuziasmat ca tatăl său...

Simt însă și eu că am trecut deja peste stadiul de „hobby” cu plăcerea mea de a cînta... Poate chiar cu această participare la un festival din altă țară, cînd am cîntat în fața unui public foarte numeros, un public care m-a impresionat prin primirea inimioasă.

Cu mulți ani în urmă, cînd porneam drumuri lungi ascultam numai cîntecele populare. De atunci colecționez casete cu înregistrări de muzică populară, și cu timpul le-am învățat pe toate care îmi plăceau, așa, din auz.

Aflînd cît îmi de place să cînt, în anul 1994, fiind solicitat din partea unor cunoscuți români, s-a înregistrat o casetă cu titlul: „D-ar veni primăvara” în Studioul din Seghedin al Radiodifuziunii Maghiare, cu sprijinul Autoconducerii minoritare române din Seghedin, pe care am interpretat cîntece populare...

– Ce cîntece îți plac mai mult?

– Îmi plac toate, dar cel mai tare mă atrag cîntecele din regiunile bihorene, cîntecele mai dinamice, cele de petrecere, care fac voie bună de ex., și la nunți... Aș vrea de mult să am timp pentru a aduna cîntece populare locale, pentru a căuta textele autentice ale acestora, fiindcă prelucrîndu-le orchestral, instrumental s-ar putea naște noi valori, păstrîndu-le totodată și trecutul. Ar fi o sarcină frumoasă!

– Cum va fi pe mai departe? Ce ecou a avut evoluția ta pe scena din Craiova?

– Am din nou emoții, fiindcă tocmai în zilele acestea am fost rechemat în România, primind o invitație pe 1 octombrie la „Zilele Craiovei”, program la care mi s-a cerut un bloc de 7 cîntece. Dirijorul Ansamblului „Maria Tănase” Nicu Crețu s-a angajat să-mi ajute la realizarea acestui program, să mă acompanieze din nou cu orchestra sa. Deci, mă duc din nou la Craiova, în primul rînd fiindcă simt dragostea celor de acolo, dorința sinceră să ne cunoască și tradițiile, valorile noastre de acest gen.

– Laci, îți doresc și eu mult succes! Să reușești să duci vestea și dragostea noastră față de arta populară chiar și peste cele 600 de kilometri!

– anra –

După așa-zisele schimbări din 1990, am crezut, și cred și astăzi, că numai prin întărirea credinței și a limbii ne mai putem păstra ceva din ceea ce am moștenit de la părinți și de la înaintașii noștri.

Aproape cincizeci de ani, drumurile noastre spre Biserică au fost barate. Ideologia de stînga, cu o muncă perseverentă și consecventă, a reușit să înstrăineze gîndirea și să despartă oamenii de Biserică. Au rămas, dacă au rămas, numai fire subțiri de legătură.

Aceste fire trebuie acum întărite, împletite, pentru a deveni puternice. Această strădanie este o mare datorie și o muncă anevoioasă pentru preoțimea noastră. Căci singur preoții noștri – fără Uniune și fără Autogovernare – au reușit să ne unească într-o credință. Biserica ne-a întărit pe noi, oamenii, ne-a botezat copiii, ne-a cununat, ne-a îngropat morții, în Biserică am sărbătorit cele mai importante momente din viață.

După al doilea război mondial a început prigonirea și ruina acestei „cetăți”, fără să se ofere o altă cetate sigură. S-a înființat o Uniune, s-a înființat o Autogovernare, dar degeaba, precum se vede, căci aceste forme instituționalizate nu au reușit să-și aple rostul,

Nu-i ușor să fii misionar

să-și îndeplinească sarcinile, încît la ora actuală sîntem în pierdere totală.

Am avut norocul să cunosc preoți adevărați, părinți duhovnici – din a căror anaforă trăiesc și azi. Acești părinți suflați au fost și în cele mai grele timpuri slujitori adevărați ai neamului nostru și nu și-au uitat misiunea pentru nici o clipă. Dar ei au ținut legătura și cu „cei rătăciți”, s-au rugat pentru sufletele lor pierdute și, cînd au fost rugați, i-au înmormîntat și pe cei care le-au întors spatele. Din păcate, acești oameni de excepție ne-au părăsit, au plecat în lumea celor drepți. Să le fie țărîna ușoară!

Iar urmașii lor, cei puțini la număr, în loc să-și facă datoria, se ceartă și se dezbină. La sfîrșitul anilor optzeci, ne era teamă că n-o să mai avem preoți care să slujească,

care să ne îngroape morții. Era în pericol întreaga Biserică Ortodoxă Română din Ungaria.

Cîtiva credincioși am fost de convingerea că numai România ne poate ajuta, prin trimiterarea unor preoți misionari. Pe această cale am pornit: am căutat și am reușit cu greu să aducem cîtiva preoți misionari, plătiți de statul român. Misiunea lor ar fi fost în primul rînd „adunarea turmei” în jurul Bisericii. După o scurtă perioadă de acomodare, aceștia au simțit mirosul banului – fiind și ei oameni – și nu s-au mai ocupat cu turma. Mai mult chiar: deseori au pus bețe-n roate, ascunzîndu-se în turnul de fildeș. Dar și azi trăiesc pe aceste meleaguri în pace și fericiti, fără să-și îndeplinească misiunea. Oare știau la ce s-au angajat cînd au primit cheia bisericii?

Trebuie să fim obiectivi: avem și misionari, preoți tineri, care știu care este datoria lor. Ei adună turma, slujesc, reconstruiesc bisericile. Ei sînt cu gîndul la datorie, cu gîndul la împlinirea menirii lor, înarmați cu puterea Sfîntei Cruci. Pe ei trebuie să-i ajutăm din răspuțeri și atunci cred că vom putea propăși în limba și spiritualitatea noastră, întărîndu-ne rădăcinile, indicînd direcția și speranța viitorului.

Șt. Oroian

Picturi din Timișoara

Adela Ban la Mezőmegyer

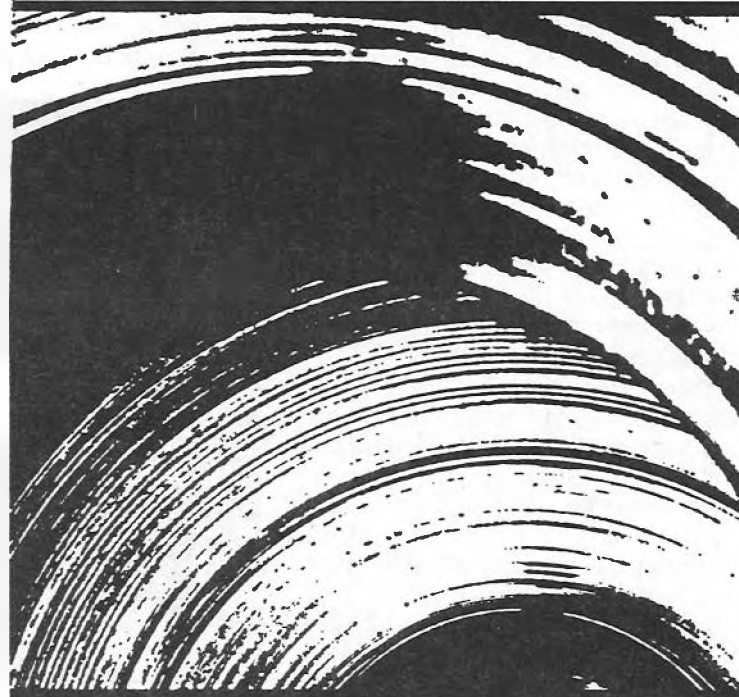
La 22 septembrie a.c. la Căminul Cultural din Mezőmegyer, s-a organizat o expoziție de pictură a pictoriței tinere (23 de ani!) Adela Ban din Timișoara, care a studiat la Liceul de Arte Plastice și Facultatea de Design din orașul său. Expoziția atractivă deschisă de Gheorghe Grósz, președintele *Autoguverării minoritare române din Békéscsaba*, a atras un public numeros care au admirat tablourile pregătite pe placul publicului larg, fiind abordate motive românești, tehnici noi, mixte, fiind folosite forme, culori plăcute pentru exprimarea clară a esențialului temelor alese. În exprimarea sentimentelor domină rolul luminii prin subiectele prezentate (luminându-se ori o biserică, ori un obiect din interiorul unei încăperi, ori florile – (crinul preferat de pildă), lumina luminării sugerând liniștea sufletească, frumusețile vieții.

Artista talentată, care a participat de pe acum la expoziții colective și individuale în România și Germania, și-a exprimat bucuria de a se putea prezenta pentru prima oară în Ungaria. Actuala expoziție poate fi admirată timp de o lună. Precum se prevede, în continuare tablourile vor fi expuse și la Galeria din Sarkad. De propus: cei iubitori de frumos să nu piardă ocazia!

– E. Bányai –

CENACLU LITERAR

ANA BLANDIANA

Invitație

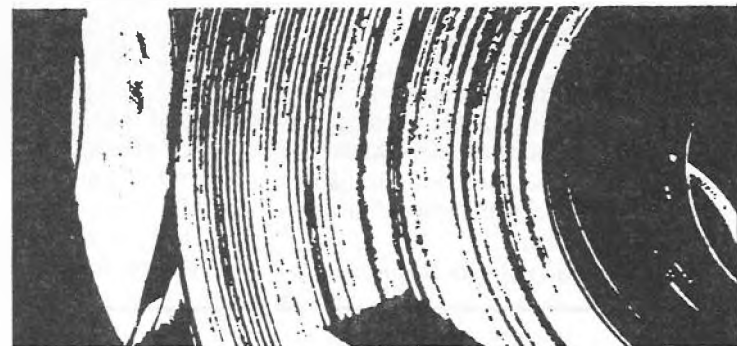
Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria și Autoguverarea Minoritară Română din Giula Vă invită cu drag la

CENACLU LITERAR
ANA BLANDIANA,

în cadrul căruia poeta Ana Blandiana se va întâlni cu cititorii din Ungaria.

Întâlnirea va fi urmată de un recital liric susținut de Dorina Darie, Ioan Peter și Vlad Crâșnic, actori ai Teatrului de Stat din Arad.

Cenaclul va avea loc la sediul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria (Giula, str. Doja nr. 8), sâmbătă, la 2 octombrie, ora 19.

Ana Blandiana

● Scrisul nu este atît un mod de a supraviețui, cît unul de a muri, un fel de a muri fără încetare, secundă de secundă, pînă cînd nu mai poți înceta vreodată să mori. Nemurirea nu este decît o moarte care nu se mai termină.

● Se vorbește atît de mult, încît rostul poeziei a devenit acela de a restabili tăcerea.

● Poetul e o prăpastie în care cad cu vuiet durerile lumii și în cădere se dezintegrează și ard, încît pînă jos nu mai ajunge decît un ecou nins de cenușă și întors spre înalt – aproape o muzică.

(Din volumul: *Coridoare de oglinzi*)

Teatrul de Stat Arad

Festivalul de Teatru Clasic, ediția a V-a,
3–10 octombrie 1999

Și în anul acesta se organizează la Arad Festivalul de Teatru Clasic, ediția a V-a, între 3–10 octombrie.

Această renumită întâlnire teatrală are următorul program:

Duminică, 3 oct. ora 18

Teatrul de Comedie, București
PĂLĂRIA FLORENTINĂ

regia: Horațiu Mălăele

Luni, 4 oct. ora 18

Teatrul de Comedie, București
ILUZIE COMICĂ

regia: Alexandru Darie

Martți, 5 oct. ora 18

Teatrul Național, Craiova
SLUGĂ LA DOI STĂPĂNI

regia: Vlad Mugur

Miercuri, 6 oct. ora 18

Teatrul Bulandra, Teatrul Naț. Timișoara
MUTTER CURAGE

regia: Cătălina Buzoianu

Joi, 7 oct. ora 18

Teatrul Nottara, București
D-ALE.....

regia: Horațiu Mălăele

Vineri, 8 oct. ora 18

Teatrul Nottara, București
VIFORUL

regia: Alexandru Darie

Sâmbătă, 9 oct. ora 18

Teatrul de Stat, Arad
MOARTEA UNUI COMIS VOIAJOR

regia: H. Popescu

Duminică, 10 oct. ora 18

Teatrul Maghiar, Timișoara
LORENZACCIO

regia: Victor I. Frunză

de A. de Musset

CUGETĂRI
ȘI MAXIME

Cel dintîi pas către înțelepciune este a se îndoi despre știința sa.

(C. Negruzzi)

De cauți bine fericirea, n-o găsești decît în casa ta proprie.

(Voltaire)

Voiești să cunoști lucrurile? Privește-le de aproape. Vrei să-ți placă? Privește-le de departe.

(I. L. Caragiale)

Cea mai frumoasă cunună pentru un bătrîn este părul alb și amintirea unei vieți cinstită.

(Chateaubriand)

Nu e totdeauna bine să spunem tot ce-avem pe inimă, dar să căutăm să n-avem pe inimă decît ceea ce-am putea spune.

(P. Janet)

Norocul nu se găsește bine decît în casa unde se muncește.

(N. Iorga)

Viața e luptă necurmată; unii sînt fericiți mai devreme, alții mai tîrziu, iar alții niciodată.

(Euripide)

Feciorii cei buni adaugă și cresc numele părinților lor și-l fac fără de moarte; iar feciorii cei răi ocărăsc și sting numele părinților buni.

(Miron Costin)

